

*Коюда В. О.
Близнюк Т. П.
Воліков В. В.
Мазко Т. І.
Тімонін К. О.
Басова О. С.
Костіна О. М.*

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ
ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ
СИСТЕМИ**

Препринт

Харків. Вид. ХНЕУ, 2009

УДК 332.14:330.341.1

ББК 65.9(4УКР)-55

К65

Рецензенти: докт. екон. наук, професор кафедри економічної кібернетики Харківського національного університету радіоелектроніки *Костін Ю. Д.*; докт. техн. наук, професор, зав. кафедри менеджменту Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ" *Чумаченко І. В.*

Рекомендовано до видання рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету.

Протокол № 12 від 30.06.2009 р.

Авторський колектив: Коюда В. О., канд. екон. наук, доцент – розділ 2, п. 4.1; Близнюк Т. П., канд. екон. наук, викладач – розділ 1; Воліков В. В., начальник науково-дослідного сектору – розділ 3; Мазко Т. І., аспірант – п. 4.1; Тімонін К. О., аспірант – п. 4.1; Басова О. С., аспірант – п. 4.2; Костіна О. М., аспірант – п. 4.2.

К65 Концептуальні засади формування регіональної інноваційної системи : препринт / В. О. Коюда, Т. П. Близнюк, В. В. Воліков, Т. І. Мазко, К. О. Тімонін, О. С. Басова, О. М. Костіна ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента В. О. Коюди. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 140 с. (Укр. мов.)

Систематизовано теоретико-методологічні підходи до концептуальних засад формування регіональної інноваційної системи (РІС) як складової національної інноваційної системи та виокремлено особливості формування, функціонування й розвитку РІС.

Рекомендовано для розбудови та створення інноваційної інфраструктури конкретного регіону.

ISBN 978-966-676-365-8

УДК 332.14:330.341.1

ББК 65.9(4УКР)-55

© Коюда В. О., Близнюк Т. П.
Воліков В. В., Мазко Т. І.
Тімонін К. О., Басова О. С.
Костіна О. М.
2009

Вступ

Реальний стан справ із реалізацією стратегічного вектора розвитку економіки України шляхом упровадження інноваційно-інвестиційної моделі свідчить, що активізація та розвиток інноваційної діяльності кожного окремого підприємства України і господарської системи в цілому виступають суттєвою проблемою на сучасному етапі. Для України найбільш актуальним є стимулювання інноваційної діяльності саме на рівні підприємства, оскільки позитивним фактором при цьому виступає фаза пожвавлення п'ятого циклу М. Кондратьєва як найбільш сприйнятлива умова активізації інноваційної діяльності.

На основі комплексного й системного підходу до формування, функціонування та розвитку системи в цілому та її складових з урахуванням мети, завдання та її інноваційності необхідно розглядати таку систему, яка реагує на зміни її середовища, вдосконалюється та динамічно розвивається.

На сьогодні в найбільш розвинених країнах світу активно формується сучасний тип економіки, заснований на знаннях, і тому виникла та активно розвивається глобальна інноваційна система (ГІС). ГІС об'єднує основних суб'єктів (ТНК), які стають важливими структурними одиницями нової економіки у світі. Більшість провідних виробників високотехнологічних товарів (послуг) із найбільш інноваційних галузей є суб'єктами глобальних ринків. Світовий процес глобалізації одночасно стимулює інноваційний розвиток та базується на ньому. Саме науково-технологічний прогрес сприяє насиченню глобальних ринків та розвитку цих ринків у країнах.

На сьогодні досить актуальним є формування інституту інтелектуальної власності в Україні. Створення національної інноваційної системи (НІС) передбачає розбудову існуючих складових та формування відсутніх. Це, насамперед, стосується інституції інтелектуальної власності, що потребує особливої уваги в Україні з урахуванням національних особливостей.

Інноваційний шлях розвитку економіки України може бути забезпечено на основі завдань і, насамперед, через створення НІС. На сьогодні існує криза НІС України. Курс України на євроінтеграцію зумовлює необхідність формування НІС як основи розвитку високотехнологічних виробництв, і це потребує виокремлення особливостей її формуван-

ня і створення чи трансформацію існуючих складових та відповідного механізму функціонування регіональної інноваційної системи як складової НІС.

Об'єкт дослідження – процес формування регіональної інноваційної системи (РІС) як складової національної інноваційної системи України. Предмет дослідження – регіональна інноваційна система та її складові, теоретико-методологічні засади її функціонування й подальшого розвитку в умовах глобалізації економіки. Суть дослідження полягає у вивченні та аналізі існуючих підходів до формування, функціонування й розвитку РІС як підсистеми національної інноваційної системи; узагальненні та систематизації точок зору на дану проблему з урахуванням стану економіки, науково-технологічної та інноваційної сфер і особливостей країни.

Проведення досліджень, систематизація та узагальнення потребують вирішення таких завдань: 1) визначити основні концептуальні засади формування НІС та перспективи її вбудовування в глобальну інноваційну систему; 2) виявити фактори та особливості впливу циклічності розвитку економіки на формування НІС-РІС; 3) обґрунтувати концепцію формування РІС як складової НІС України; 4) визначити основні складові інноваційної системи регіону у складі НІС; 5) систематизувати та використати досвід розвинених країн щодо формування, функціонування й розвитку РІС-НІС; 6) узагальнити стартові умови, підґрунтя для розбудови РІС (чи створення окремих складових); 7) вивчити закордонний досвід щодо формування інституту інтелектуальної власності як складової НІС-РІС; 8) вивчити інфраструктуру інноваційної сфери діяльності в Україні та по регіонах; 9) систематизувати підходи до особливостей формування НІС-РІС в Україні, ефективне функціонування та забезпечення подальшого її розвитку; 10) сформувати комплекс заходів і рекомендацій (пропозицій) щодо формування регіональної інноваційної системи з урахуванням впливу факторів внутрішнього та зовнішнього характеру; 11) обґрунтувати підходи до формування індустрії об'єктів інтелектуальної власності.

Мета даної роботи – сформувати концептуальні засади формування РІС як теоретико-методологічне обґрунтування та розроблення організаційно-методичних і практичних рекомендацій щодо процесу формування інноваційної системи конкретного регіону.

Зміст

Вступ	3
1. Інноваційна діяльність в умовах циклічності розвитку економіки	5
1.1. Взаємозв'язок між економічними циклами та інноваційною діяльністю підприємства	5
1.2. Вплив інноваційної діяльності підприємства на технологічну структуру економіки	23
2. Національна інноваційна система – основа формування регіональної інноваційної системи	43
2.1. Сутність та загальні положення формування НІС	43
2.2. Теоретико-методологічний аспект формування НІС	54
2.3. Особливості формування національної інноваційної системи в Україні	58
3. Інститут інтелектуальної власності як складова національної інноваційної системи	67
3.1. Досвід формування інституту інтелектуальної власності в країнах з інтелектуальною економікою	67
3.2. Інститут інтелектуальної власності в Україні у складі НІС	73
4. Теоретичні аспекти формування регіональної інноваційної системи як складової НІС	90
4.1. Сутність формування РІС	90
4.2. Характеристика інноваційної інфраструктури та забезпечення інноваційного розвитку	102
Висновки	122
5. Використана література	127
5.1. Основна	127
5.2. Ресурси мережі Internet	137

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Коюда Віра Олексіївна
Близнюк Тетяна Павлівна
Волюков Володимир Володимирович
Мазко Тетяна Іванівна
Тімонін Костянтин Олександрович
Басова Олена Сергіївна
Костіна Ольга Миколаївна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Препринт

Відповідальний за випуск **Гриньова В. М.**

Відповідальний редактор **Сєдова Л. М.**

Редактор **Байдак В. В.**

Коректор **Муштай Т. О.**

План 2009 р. Поз. № 148-Н.

Підп. до друку **15.10.2009**. Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 8,75. Обл.-вид. арк. 10,94. Тираж **500** прим. Зам. № **777**

Видавець і виготівник — видавництво ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.